

Enligt sändlista

**Bildande av naturreservatet Verkegards, Fårö socken,
Gotlands kommun**

Uppgifter om naturreservatet

<i>Namn</i>	Verkegards
<i>Kommun</i>	Gotland
<i>Socken</i>	Fårö
<i>Läge</i>	Ca 1,5 km SV Fårö k:a öster om landsvägen strax söder om avfarten mot Lanså
<i>Kartblad</i>	Ekonomiska kartbladen 079 48 (7J 4i) Fårösund, 079 49 (7J 4j) Dämba och 079 59 (7J 5j) Fårö
<i>Gräns</i>	Ytterkanten av den gröna heldragna linjen på bifogad karta, bilaga 1
<i>Area</i>	30,0 hektar
<i>Fastigheter</i>	Verkegards 7:1
<i>Markägare</i>	Per Nyström och Kristina Lindström, Maria Prästgårdsgata 11, 118 52 STOCKHOLM, tel. 08-642 53 89
<i>Naturvårds förvaltare</i>	Länsstyrelsen i Gotlands län

2.11.1998

231-253-98

Beslut

Länsstyrelsen beslutar, med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) att avsätta det på bifogade karta, bilaga 1, avgränsade området som naturreservat.

Syftet med naturreservatet är att bevara ett område med mycket gammal och grov tallskog med värdefull flora i beteshävdad tillstånd.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) som anges nedan.

A Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 gräva, schakta, utfylla, spränga eller på annat sätt skada mark eller block,
- 2 dika eller dämna
- 3 genomföra dikesrensning utan Länsstyrelsens tillstånd,
- 4 uppföra byggnad eller anläggning,
- 5 ändra befintlig byggnad eller anläggning annat än för jordbrukets behov,
- 6 dra fram mark- eller luftledning,
- 7 anlägga väg eller stig,
- 8 avverka, upparbeta eller bortföra dött träd,
- 9 avverka eller röja utan tillstånd av Länsstyrelsen,
- 10 tillföra växtnäringssämne eller använda kemiskt bekämpningsmedel utanför åkermark,
- 11 anordna upplag.

2.11.1998

231-253-98

Utan hinder av ovanstående förbud får naturvårdsförvaltaren vidta de skötselåtgärder som anges i bifogade skötselplan. Dessutom får utföras nödvändigt underhållsarbete av befintlig telekabel.

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare liksom innehavare av särskild rätt till mark förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet:

- 1 anordningar för utmärkning av och information om naturreservatet,
- 2 busk- och trädröjning av området,
- 3 utförande av bete.

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad *allmänheten* har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 föra eller parkera motordrivet fordon,
- 2 tälta,
- 3 plocka, gräva upp eller i övrigt avsiktligt skada växter och på träd växande svampar,
- 4 avsiktligt skada, döda eller insamla djur,
- 5 göra upp öppen eld. Medförd grill eller fältkök får dock användas.

D Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av området m m

2.11.1998

231-253-98

- 1 Länsstyrelsen fastställer de anvisningar om naturvårdsförvaltningen m m som framgår av skötselplanen.
- 2 Naturreservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar (SNV:s handbok "Skyltar i naturskyddade områden", avsnitt 5).
- 3 Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen i Gotlands län.

Grund för beslutet

Områdets betydelse

Tallskogen vid Verkegardis hyser de mäktigaste tallarna på Gotland. Marken har under mycket lång tid hävdats som betesmark och under de senaste 100 åren har inga avverkningar skett annan än borttagande av enstaka träd. Skogen i området är i princip tvåskiktad med ett toppskikt av träd som är 200-250 år. Enstaka träd bildar överståndare och är över 300 år gamla. Några av träden har en stamdiameter på 70 centimeter. Vissa av dessa träd har fram till 1950-talet varit boträd för häckande blåkråka och är fortfarande skyddade som naturminne med Naturskyddsföreningen som ägare. De gamla tallarna är mestadels spärrgreniga och har s. k. pansarbark vilket är utmärkande för gamla tallar med höga naturvärden. Många träd har även bohål. Talticka finns här och var inom området och arten förekommer endast på riktigt gamla tallar (> 150 år). Talticka orsakar ringröta och är således en bidragande faktor för utveckling av trädhåligheter. Ett sparsamt inslag av död ved finns inom området.

Hela tallbeståndet är klassat som nyckelbiotop.

Enligt beslut av Naturvårdsverket den 21 december 1987 ingår tallskogen vid Verkegardis i område av riksintresse för naturvården (område I 4) enligt 2 kap. 6 § 2 st. naturresurslagen (1987:12).

Redogörelse för ärendet

Fastigheten Verkegardis 7:1 har nyligen bytt ägare. Den nye ägaren är intresserad av att området hålls i hävd och att områdets höga naturvärden skall bevaras för framtiden. Markägaren arrenderar ut marken till en djurhållare för betesdriften. Initiativet att bilda reservat i området har uppkommit under diskussioner mellan den nuvarande arrendatorn och Länsstyrelsen.

2.11.1998

231-253-98

Vid remissbehandling har samtliga tillfrågade tillstyrkt en reservatsbildning. Vägverket har under hand framfört att en gång- och cykelväg planeras att förläggas utmed landsvägen men skild från denna. Mark kommer vid ett eventuellt utförande att tas i anspråk. Länsstyrelsen är införstådd med att reservatet i så fall kan komma att påverkas. Nuvarande stängsel utmed vägen kan komma att behöva flyttas. I samband härmed bör nuvarande färdväg i så fall ersättas med gärdesgård av för Fårö traditionellt slag.

Beskrivning av området

Landarealens fördelning på naturtyper

Hagmarkstallskog: 23,0 hektar

Öppen betesmark: 7,0 hektar

Geologi

Området ligger på en höjd av 15 meter över havet i västra kanten av ett djupt bäcken där Limmoträsk utgör de lägsta delarna. Väster om området, på andra sidan landsvägen, ligger ett högre beläget område av revkalksten utan lösa jordlager som i folkmun kalls "Sibirien". Bäckenet täcks av djupa lager med bördig moränmargel och är det mäktigaste jordlagret på Fårö. Marken är böljande och sluttar svagt ner mot Limmoträsk. I de nedre delarna av området finns ett litet utströmningsområde där marken är kallpåverkad. Våtmarken Limmoträsk är en av Gotlands största våtmarker och har Gotlands största sammanhängande myrvidd.

Växtlighet

Trädskiktet domineras helt av tall. Skogen består av ett glest skikt av mycket gamla och grova tallar. Under de senaste 100 åren har en omfattande självföryngring av tall ägt rum. Flera av de gamla tallarna har stått kraftigt beskuggade och har förmodligen lidit stor brist på ljus. Flera av de gamla tallarna är rötade av talticka.

En omfattande röjningsinsats genomfördes under vårvintern 1998 i områdets västra del. Röjningsinsatser genomfördes i områdets östra del under hösten 1998.

I öppnare mark finns en del oxel. Enstaka björkar finns i området. Skogen bär ett glest skikt av enbuskar men i de öppna markerna har enbuskarna under de senaste decennierna växt till i omfattning. Buskskiktet omfattar även mindre förekomster slån.

Fältvegetationen på de öppna ytorna i området täcks mestadels av torrängar och här domineras vegetationen av färsvingel, ängshavre, vårbrodd och

2.11.1998

231-253-98

luddlosta. Örtinslaget är rikt med goda förekomster av spåtistel, gulmåra, brudbröd, solvända, backtimjan, kattföt, blodnäva, jordtistel, fältmalört, liten blåklocka, tulkört, grusslok och nicktistel. Salepsrot förekommer och är medtagen på ArtDatabankens hotlistor i hotkategori 3, sällsynta. I de lägre delarna finns örtrika kalkfuktängar och här växer älväxing, darrgräs, slankstarr, majviva, vildlin, ängsnycklar, flugblomster, honungsblomster, nattviol, praktsporre, svinrot och knutnarv. Honungsblomster återfinns i hotkategori 2, sårbara och praktsporre i hotkategori 3. Inom ett mindre område strömmar vatten diffust upp ur marken och här dominerar vegetationen av axag.

På kvarvarande rester av den gamla bandtunen förekommer enstaka exemplar av sotlav *Cyphelium inquinans*. Arten var förr vanlig på obehandlat virke i odlingslandskapet. Sotlav föredrar öppna och ljusexponerade miljöer. Arten kan även förekomma på torrträd samt torra avbarkade grenar av barrträd som stått exponerade under lång tid. Arten indikerar kontinuitet på gammal näringsfattig ved.

Djurliv

Några inventeringar av områdets djurliv har ej företagits och kunskaperna om detta är därför bristfälliga. Området hyste fram till 1950-talet ett bestånd av häckande blåkråka. Arten häckade i gamla spillkråkehål i de gamla tallarna. Blåkråkan försvann som häckfågel på Fårö 1967 och har sedan dess endast observerats sporadiskt. Under 1990-talet har arten varit en mycket sällsynt besökare på Gotland. Stora grova tallar med stadiga grenar och klykor är även viktiga till bon för rovfåglar. I området häckar pärluggla, skogsduva, lärkfalk, nattskärna och trädlärka.

Detta skogsområde utnyttjas även av nötkräkor för födosök. I områdets fuktsvackor förekommer enkelbeckasin och morkulla. I övrigt hyser området den för tallskogar normala fågelfaunan med svartmes, grå flugsnappare, trädpijärka och större korsnäbb som typiska arter.

Fornminnen m m

I områdets sydvästra del finns en kalkugnsruin och i den norra delen finns en husgrund.

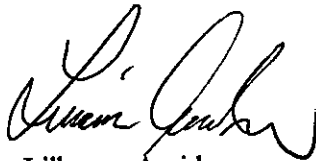
Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet (se bilaga 3).

2.11.1998

231-253-98

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lillemor Arvidsson. I handläggningen av ärendet har även länsrådet Jan Björklund, naturvårdsdirektör Per Hansson, byrådirektör Magnus Martinsson och länsjägmästare Håkan Wirtén deltagit. Per Hansson föredrog ärendet.

Lillemor Arvidsson

Per Hansson

Bilagor

- 1 Karta visande naturreservatets avgränsning
- 2 Hur man överklagar

Skötselplan för naturreservatet Verkegårds

Planen har fastställts av Länsstyrelsen den 3 november 1998. Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

Förord

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Gotlands län. Samråd har skett med bl a Statens Naturvårdsverk och Gotlands kommun.

Innehåll

- I Allmän beskrivning av naturreservatet**
 - 1 Administrativa data
 - 2 Grund för beslutet samt föreskrifter
 - 3 Beskrivning av nuvarande förhållanden

- II Riktlinjer för den framtida naturvårdsförvaltningen av naturreservatet**
 - 1 Disposition och skötsel av mark och vatten
 - 2 Anordningar för besökare
 - 3 Tillsyn
 - 4 Dokumentation
 - 5 Ekonomisk utredning

- III Källor**

2.11.1998

231-253-98

I Allmän beskrivning av naturreservatet

1 Administrativa data

Se beslutet.

2 Grund för beslutet samt föreskrifter

Se beslutet.

3 Beskrivning av nuvarande förhållanden

3.1 Naturförhållanden

Se beslutet.

3.2 Markanvändning

3.2.1 Skogsbruk

Tallskogen är brukad med sparsam plockhuggning men under de senaste 100 åren har mycket få huggningar ägt rum.

3.2.2 Bete

Området har betats under mycket lång tid. Betet har fr a utförts av får. Enbuskarna är betesformade med väl utvecklad pelarform. En del enbuskar har hög ålder och har grova stammar. Vegetationen i området är starkt betesformad och hyser en lång rad arter som är beroende av kontinuerlig betesdrift.

3.3 Tillgänglighet

Området nås lätt från landsvägen som går från färjeläget vid Broa mot Fårö kyrka.

II Riktlinjer för den framtida förvaltningen av naturreservatet

1 Disposition och skötsel av mark och vatten

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med områdets skötsel är dels att bevara det gamla tallbeståndet i ett flerskiktat bestånd med variation i slutenhet och skapa förutsättningar för att området långsiktigt skall hysa ett stort inslag av tall med hög ålder, dels att bibehålla de hävdformade värden marken har genom fortsatt betesdrift.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Skogen

Den mycket kraftiga självföryngring som under de senaste 50 åren ägt rum har på ett påtagligt sätt förändrat miljön bland de gamla tallarna. Beskuggningen har under denna tid ökat markant och de gamla träden lider stor brist på ljus. För att ge de gamla träden goda förutsättningar att leva vidare är det viktigt att de gamla träden snarast frihuggs genom att kraftfulla röjningar görs i det unga förband av tallar som etablerats i området. På en del håll där det saknas äldre träd men där en omfattande föryngring ägt rum är det lämpligt att göra kraftiga röjningar för att få fram nya träd som på sikt kan få spärrgrenig form och uppnå hög ålder.

Vid de röjningar som sker är det viktigt att bevara den variation i slutenhet och öppenhet som beståndet hyser idag. Röjningar skall utföras så att gläntor finns mellan träden och att det även finns en del tätare partier. Den genomgripande röjning och gallring som genomförts 1998 i det yngre trädbeståndet måste följas upp med gallring efter ca 10 år för att inte kronorna skall beskugga alltför stor del av marken. Efter ytterligare 15 - 20 år bör en ny gallring företas om krontäckningen blir omfattande. En sådan successiv utglesning tillämpas för att minska risken för stormfällning.

Vid den fortsatta skötseln av området skall de äldsta träden sparas från avverkning. Även död ved skall bevaras.

Vindfällan utgör ett mycket viktigt substrat främst för de insekter som utnyttjar död ved och skall därför kvarligga om de inte hamnar över vägar som används eller hägnader. Sådana träd må upparbetas och tas bort av markägaren vid sådan årtid att körskador undviks

2.11.1998

231-253-98

1.2.2 Bete

Betet har under de senaste åren varit svagt vilket bl a fått till effekt att en stor mängd tallar föryngrats och på relativt kort tid förändrat områdets karaktär.

De mycket grova tallar som finns i området hade inte kunnat utveckla sig i ett skogsbestånd om inte en stor del av föryngringen förhindrats med någon typ av störning. Betesdjuren har på ett effektivt sätt under lång tid hållit föryngringen av tall på en mycket låg nivå. Detta har gett träden mycket ljus och möjlighet att utveckla sig till att bli stora träd. Den störning som betet utgör har klara likheter med den naturliga störning som brand utgör i det naturliga skogslandskapet som inte regleras av människan. För att området på sikt ska bibehålla sina värden är det viktigt att området sköts på det sätt det tidigare sköts.

En mycket viktig del i skötseln är betet. Området skall årligen betas med får, hästar eller nöt. Betetrycket skall vara så hårt att gräsvålen vid betesperiodens slut är väl avbetad.

Hästar och nöt tillåts inte gå i området om de skall tillskottsutfodras. Får tillåts gå i området vintertid men djurantalet får inte öka jämfört med det djurantal som betar området sommartid. Risken är annars att områdets värdefulla flora skadas av förhöjda kvävenivåer vilket kan bli fallet vid omfattande stödfodring.

2 Anordningar för besökare

2.1 Övergripande mål

Det övergripande målet skall vara att området nyttjas i sitt naturliga tillstånd utan några speciella anläggningar för besökarna förutom anvisningar om parkeringsmöjlighet och uppsättande av informationsskyltar.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Området är redan nu mycket lättillgängligt och tillgängligheten behöver därför ej förbättras ytterligare, annat än genom parkeringsmöjlighet.

2.2.2 Parkeringsplatser

En parkeringsplats bör anvisas vid infarten i områdets norra del. En förutsättning är att överrensommelse härom kan träffas med markägaren.

2.2.3 Information

Armerad plastskylt i storlek A1 med information om naturreservatet framställs av Länsstyrelsen. Skyltar sätts upp vid parkeringsplatsen.

2.11.1998

231-253-98

2.2.4 Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatets gräns skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar (SNV:s handbok "Skyltar i naturskyddade områden", avsnitt 5).

3 Tillsyn

Länsstyrelsens ambulerande tillsynsman samt en lokal tillsynsman svarar för tillsynen av naturreservatet.

4 Dokumentation

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder, kostnaderna för dessa och hur de finansieras samt förhållanden som hotar naturvårdens intressen.

5 Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har nedan gjort en beräkning av kostnaderna (i 1998 års penningvärde) för skötseln av området.

Skötselåtgärd	Engångs-kostnad (kr)	Årlig kostnad (kr)
Utmärkning av naturreservatets gräns	10.000	
Anläggande av parkeringsplats	5.000	
Framställning av informationsskyltar	10.000	
Röjning och stängsling	365.000	
Naturvårdstillsyn		5.000
Summa	390.000	5.000

Samtliga åtgärder skall bekostas av staten genom anslaget för vård av naturvårdsobjekt m m.

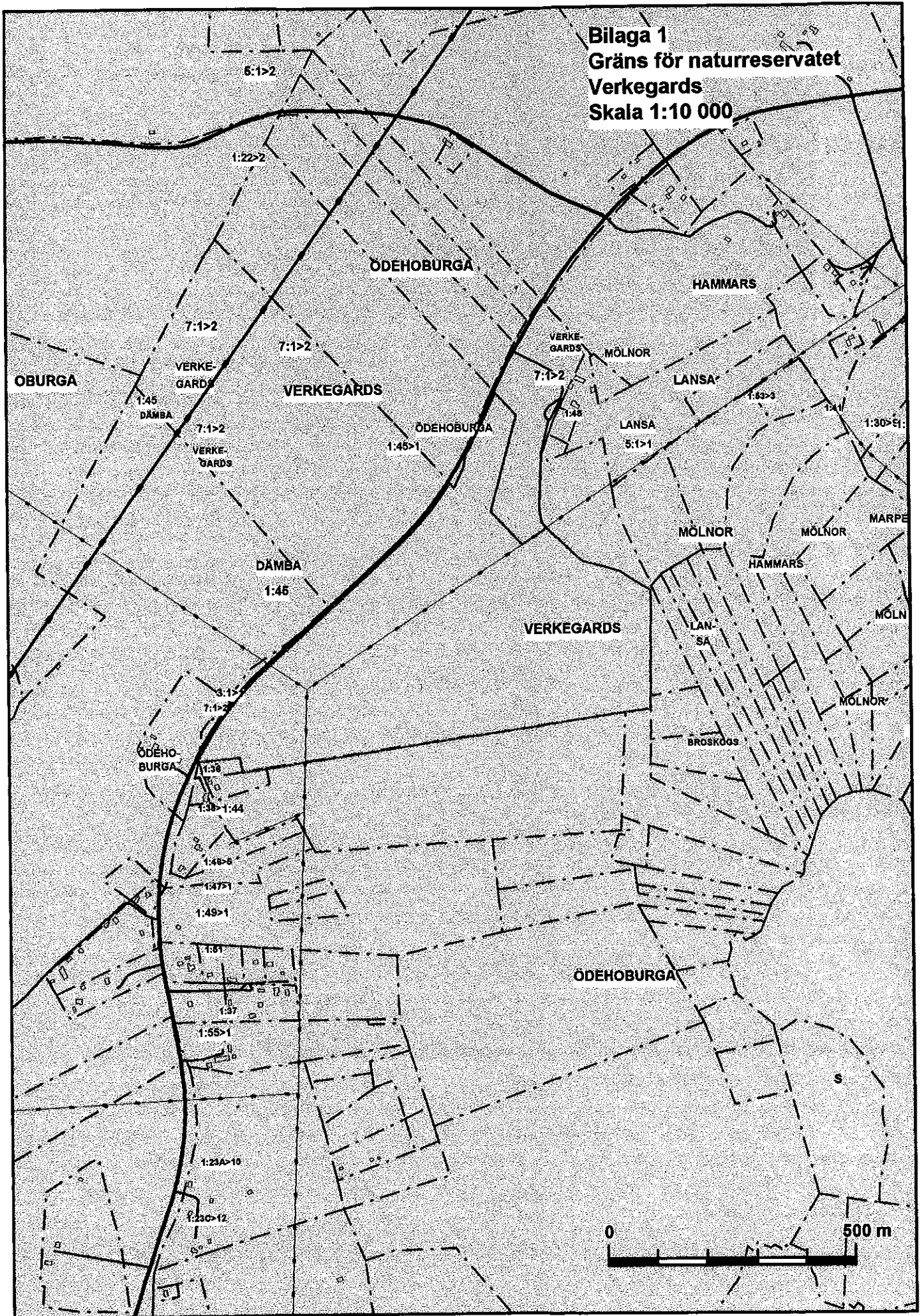
2.11.1998

231-253-98

III Källor

- Andersson, A. & Jacobsson, R. 1984: Översiktlig naturinventering. Botanik. — Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Aronsson, M., Hallingbäck, T. & Mattsson J.-E. (red.) 1995: Rödlistade växter i Sverige 1995. — ArtDatabanken, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Gotlands län 1988: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv i Gotlands län.
- Martinsson M., & Nordin, M. 1991: Ängs- och hagmarker på Gotland, del 1 Fårö. — Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Pettersson, B. 1958: Dynamik och konstans i Gotlands flora och vegetation. — Visby.
- Skogsvårdsstyrelsen, 1998: Nyckelbiotopsinventeringen. Ej publ.
- Sveriges Geologiska Undersökning, SGU, 1936: Geologisk karta över Sverige. Ser Aa Nr 180. — Uppsala.

Bilaga 1
Gräns för naturreservatet
Verkegårds
Skala 1:10 000

Hur man överklagar hos regeringen

Om Ni är missnöjd med Länsstyrelsens beslut, kan Ni överklaga detta hos regeringen, Miljödepartementet.

Det gör Ni genom att i brev till regeringen

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret) och
- redogöra för dels varför Ni menar att Länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Brevet skall lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till regeringen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer är:

Länsstyrelsen i Gotlands län
621 85 Visby
tel 0498-29 21 00

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev inom tre veckor från den dag Ni fick beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp.

Om något är oklart, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.